HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

קרובים וגתרחקו הוו. שמתה אחותם אשת מר עוקבא: בקבא של שעוה נדבקתי בכם בתמיה. בקב של שעוה נדבקתי בכם בכסף כלל אלא אתון לא ייתיתון דינא: **מיום ראשון ואילך.** בטלה שוטביות וכסר להעיד: **והוא לא אויב לו יעידנו.** דהאי והוא אעד קאי דמעיד שהוא חייב גלות והעד לא אויב לו לרוצח דאי ברוצח הא כתיב (דברים ד) והוא לא שונא לו וקראי אחריני טובא: **ולא מבקש רעתו ידיננו.** דסמיך ליה ושפטו העדה וקאמר ר' יהודה דהאי לא מבקש רעתו אשופטים קאי. ולשון זה מצאתי בברייתא דסיפרי ולא בסיפרי שלנו והוא לא אויב לו העד ולא מבקש רעתו השופט: **חד לדיין.** דבדיין מודו רבנן דשונא לא ידון דלא מצי מזי ליה זכותא: **ואידך.** לפסול בדין אחד שני דיינין שונאין זה את זה: **מתני' מאיימין עליהם.** מפרש בגמרא: **הוא אמר לי.** הלוה אמר לי: **לא אמר כלום.** דעביד איניש דאמר פלוני גוסה בי כדי שלא יחזיקוהו עשיר: **הודה לו.** שהיו שניהם בפנינו להודות נתכוון להיות לו עדים בדבר: **שנים אומרים זכאי ואחד אומר חייב זכאי.** דכתיב (שמות כג) אחרי רבים להטות: **אפילו שנים מחייבין או מזכין והשלישי אומר איני יודע יוסיפו הדיינין.** ואע"ג דאי הוה פליג עלייהו הוי בטל במיעוטא כי אמר איני יודע הוי כמי שלא יש בדין ונמצא הדין בשנים ואנן תלתא בעינן: **מכניסין אותן.** לבעלי דינין. ובגמרא [ג.] פריך הא לא אפקינהו: **גמ' היכי א"ל.** לעדים כשמאיימין עליהם: **נשיאים ורוח וגשם וגו'.** בשביל מתהלל במתת שקר דהיינו מעידי שקר גשמים נעצרים ואפילו כשהשמים מתקשרים בעבים ורוח להוריד גשמים אין הגשם בא: **אמר רבא.** מאי איכפת להו אם לא ירדו גשמים אמרי בלבם משל הדיוט שב שני הוה כפנא ואבבא אומנא חליף על פתח מי שיודע אומנות ובעל מלאכה לא עבר הרעב: **מפץ וחרב וגו' איש עונה וגו'.** בעון עדות שקר דבר בא ויתיירלו שלא ימותו: **אאוגרייהו זילי.** השוכרים אותם מבזים אותם וקלים הם בעיניו: **והושיבו שנים אנשים בני בליעל.** גבי נבות היזרעאלי כתיב שיועצי המלך היו יועצים לשוכרם והיו קורין אותם בני בליעל: **בפניו.** משמע שעשאוהו עדים(ה): **פטור.** ואע"פ ששמעו עדים אתמול שהודה לו הואיל ולא אמר אתם עדיי: **משטה אני בך.** שוחק הייתי בך בשביל שהיית שואלני מה שלא היה: **הלמין.** החביא כמו ואחרב לו (דברים יט) וכמוון ליה: **ואין טוענין למסית.** המסית חבירו לעבודת כוכבים אין טוענין אותו ב"ד בשביל טענת זכות אלא אם כן טוענה הוא: **ואם לא טען.** משטה הייתי בך כשהודיתי אלא אמר לא אתן לך הבא עדים שהלוית לי אין טוענין בשביל אלא אומרין לו אחרי שהודיתה לך שלם: **ובדיני נפשות.** אם יש טענת זכות והוא אינו יודע לטעון טוענין לו: **לפי שלא טען.** הנחש לא טען הקב"ה בשבילו: **ולא תגעו בו.** הקב"ה לא הזהירם על הנגיעה ומתוך תוספת גירעו שדחף הנחש את חוה על האילן עד שנגעה בו אמר לה ראי שאין מיתה על הנגיעה אף על האכילה לא תמותי: **אמתים.** דל אל"ף מהכא קרי ביה ע מתים הוי שתי מאות אמה. כל אותיות שבתורה הברתם ככתיבתם כמו ועשית ואמרת כאלו כתובה בה"א וכן אתה חסר כמו אותה ד מלא: **עשתי עשרה.** דל עיי"ן מהכא הוו להו שתים עשרה: לא

דברי הרב ודברי התלמיד. וא"ת אם כן כל מסית יפטר עצמו באותה טענה ויש לומר דדוקא נחש שלא נעטוה שלא להסית ולא נעבד אלא לפי שבאת תקלה על ידו אבל מסית שנעטוה שלא להסית נמצא כשמסית עובר:

קרובים ונתרחקו הוו אתו לקמיה לדינא אמר להו פסילנא לכו לדינא אמרו ליה מאי דעתיך כר' יהודה אנן [6]מיתינן איגרתא ממערבא דאין הלכה כרבי יהודה אמר להו אטו בקבא דקירא אידבקנא בכו דלא קאמינא פסילנא לכו לדינא אלא משום דלא צייתיתו דינא: אוהב זה שושבינו וכו': וכמה אמר ר' אבא אמר רבי ירמיה אמר רב כל שבעת ימי המשתה ורבנן משמיה דרבא אמרי אפילו מיום ראשון ואילך: השונא כל שלא דבר כו': ת"ר [1]והוא לא אויב לו יעידנו [1]ולא מבקש רעתו דיננו אשכחן שונא אוהב מנלן קרי ביה הכי והוא לא אויב לו ולא אוהב לו יעידנו ולא מבקש רעתו ולא טובתו ידיננו מידי אוהב כתיב אלא סברא הוא אויב מאי טעמא משום דמרחקא דעתיה אוהב נמי מקרבא דעתיה ורבנן האי לא אויב לו ולא מבקש רעתו מאי דרשי ביה חד [8]לדיין אידך כדתניא אמר רבי יוסי ברבי יהודה והוא לא אויב לו ולא מבקש רעתו [2]מכאן לשני תלמידי חכמים ששונאין זה את זה שאין יושבין בדין כאחד: **מתני'** [3]כיצד בודקים את העדים היו מכניסין אותן לחדר ומאיימין עליהן ומוציאין [3]את כל האדם לחוץ ומשיירין את הגדול שבהן ואומרים לו אמור היאך אתה יודע שזה חייב לזה [3]אם אמר הוא אמר [7]לי שאני חייב לו איש פלוני אמר לי שהוא חייב לו לא אמר כלום [7]עד שיאמר בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז [7]ואחר כך מכניסין את השני ובודקין אותו אם נמצאו דבריהן מכוונין נושאין ונותנין בדבר [3]שנים [1]אומרים זכאי ואחד אומר חייב זכאי שנים אומרים חייב ואחד אומר זכאי חייב אחד אומר חייב ואחד אומר זכאי [1]אפילו שנים מזכין או שנים מחייבין ואחד אומר איני יודע יוסיפו הדיינין [3]גמרו את הדבר היו מכניסין אותן [1]הגדול שבדיינין אומר איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב [7]ומניין [3]לכשיצא לא יאמר אני מזכה וחבריי מחייבים אבל מה אעשה שחבריי רבו עלי על זה נאמר [3](2לא תלך רכיל בעמך ואומר) [א] 3הולך רכיל מגלה סוד: **גמ'** היכי אמרי' להו אמר רב יהודה [3]הכי אמרינן להו 4נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל במתת שקר אמר [1](ליה) רבא יכלי למימר שב שני הוה כפנא ואבבא אומנא לא חליף אלא אמר רבא 'אמרינן להו 5מפץ [2] וחרב וחץ שנון איש עונה ברעהו עד שקר אמר [1](ליה) רב אשי יכלי למימר שב שני [1]הוה מותנא ואיניש בלא שניה לא שכיב אלא אמר רב אשי אמר לי נתן בר מר זוטרא 2אמרינן להו סהדי שקרי אאוגרייהו זילי דכתיב 6והושיבו שנים אנשים בני בליעל נגדו ויעידוהו לאמר ברכת אלהים ומלך: אם אמר הוא אמר לי כו' עד שיאמרו בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז: מסייע ליה לרב יהודה דאמר רב יהודה אמר רב 7צריך שיאמר אתם עדיי איתמר נמי א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן [3](3מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנהו לי אמר משטה אני בך פטור) תניא נמי הכי מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנהו לי אמר לו משטה אני בך פטור ולא עוד אלא 2אפילו הכמין לו עדים אחורי גדר ואמר לו מנה לי בידך אמר לו הן רצונך שתודה בפני פלוני ופלוני אמר לו מתיירא אני שמא תכפיני לדין למחר אמר לו תניהו לי אמר לו משטה אני בך פטור ואין טוענין למסית מסית מאן דכר שמיה חסורי מיחסרא והכי קתני 5אם לא טען אין טוענין לו [9]ובדיני נפשות אע"ג דלא טען טוענין לו 5ואין טוענין למסית מאי שנא מסית אמר ר' חמא בר חנינא מפירקיה דרבי חייא בר אבא שמיע לי שאני מסית [3]דרחמנא אמר [7]לא תחמול ולא תכסה עליו אמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יונתן מניין שאין טוענין למסית מנחש הקדמוני דא"ר שמלאי הרבה טענות היה לו לנחש לטעון ולא טען ומפני מה לא טען לו הקב"ה לפי שלא טען הוא מאי הוה ליה למימר דברי [3]הרב ודברי תלמיד דברי מי שומעין דברי הרב שומעין אמר חזקיה מניין שכל המוסיף גורע שנאמר [8]אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו רב משרשיא אמר מהכא [9]אמתים וחצי ארכו רב אשי אמר [10]עשתי עשרה יריעות אמר אביי לא שנו אלא דאמר משטה אני בך אבל אמר לא

מסורת הש"ס

(ה) [ב"ב מא: שבועות מח:], ב) [גי' ירו' וכי"ף ורא"ש אותן], ג) לקמן לז:, ד) [עיין לקמן לז: גרסת רש"י אם אמר הוא אמר לנו וכו' אים פלוני אמר לנו וכו' ע"ש פירושו משום דהוי עד מפי עדן], ה) לעיל ג:, ו) לעיל ה:, ז) לקמן מב., ח) ב"ק צט: ע"ש, ט) [נ"א ל"ג ועי' תוי"ט], י) [מלא ליה ליתא בשאלתות פ' יתרו סי' נה. וכן מוכח בקידושין עב: ביום שמת רב יהודה מולד רבא], כ) בקרא מפיק, ל) ימנות קיד:, מ) [בכי"ף וברא"ש אינא עדין], נ) [לקמן לו: ודומנמו לג.:], ס) קידושין מג: נלה יד: [תמורה כה. ב"ק טו.], ע) [נ"ל מתמיס], פ) בע"י: וכן אתם חסר כמו אותם,

תורה אור השלם

1. אוֹ בְּכָל אֶבֶן אֲשֶׁר יָמוּת בָּהּ בְּלֹא רֹאוֹת וַיִּפֹּל עָלָיו וָיָמֹת וְהוּא לֹא אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מְבַקֵּשׁ רָעָתוֹ:
במדבר לה כג

2. לֹא תֵלֵךְ רָכִיל בְּעַמֶּיךָ לֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ אֲנִי יְיָ:
ויקרא יט טז

3. הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה סוֹד וְנֶאֱמַן רוּחַ מְכַסֶּה דָּבָר:
משלי יא יג

4. נְשִׂיאִים וְרוּחַ וְגֶשֶׁם אֵין אִישׁ מִתְהַלֵּל בְּמַתַּת שָׁקֶר:
משלי כה יד

5. מַפִּיץ וְחֶרֶב וְחֵץ שָׁנוּן אִישׁ עֹנֶה בְּרֵעֵהוּ עֵד שָׁקֶר:
משלי כה יח

6. וְהוֹשִׁיבוּ שְׁנַיִם אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיַּעַל נֶגְדּוֹ וְיָעִדֻהוּ לֵאמֹר בֵּרַכְתָּ אֱלֹהִים וָמֶלֶךְ וְהוֹצִיאֻהוּ וְסָקְלֻהוּ וָיָמֹת:
מלכים א כא י

7. לֹא תֹאבֶה לוֹ וְלֹא תִשְׁמַע אֵלָיו וְלֹא תָחוֹס עֵינְךָ עָלָיו וְלֹא תַחְמֹל וְלֹא תְכַסֶּה עָלָיו:
דברים יג ט

8. וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגָּן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְּעוּ בּוֹ פֶּן תְּמֻתוּן:
בראשית ג ג

9. וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם וָחֵצִי אָרְכּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ:
שמות כה י

10. וְעָשִׂיתָ יְרִיעֹת עִזִּים לְאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת תַּעֲשֶׂה אֹתָם:
שמות כו ז

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה בפנינו וכו' עדים מדלא קתני שמענו שהודה לו הס"ד:

הגהות הגר"א

[א] במתני' (ואומר הולך רכיל מגלה סוד) תא"מ:

עין משפט
נר מצוה

סה א מיי' פכ"ג מהל' סנהדרין הלכה ו סמג לאוין רס טוש"ע מ"מ סי' ז סעיף ז:

סו ב מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף ח:

סז ג מיי' פי"ז מהלכות עדות הלכה ב סמג לאוין ריז טוש"ע מ"מ סימן כח סעיף ח:

סח ד מיי' פ"ו מהל' טוען ונטען הל' ה [ופי"ז מהל' עדות הל"ד] טוש"ע מ"מ סימן פח סעיף ח:

סט ה מיי' פי"ז מהל' עדות הלכה ב סמג לאוין ריז טוש"ע מ"מ סי' כח סעיף ט:

ע ו מיי' פ"ח מהלכות סנהדרין הל' ב סמג עשין לח טוש"ע מ"מ סימן יח סעיף ח:

עא ז ח מיי' פכ"ב מהל' סנהדרין הלכה ז ט סמג שם טוש"ע מ"מ סי' יט סעיף ח:

עב ט י כ מיי' פי"ז מהל' עדות הל' ב סמג לאוין ריז טוש"ע מ"מ סי' כח סעיף ז:

עג ל מיי' שם הלכה ח [והל' ד] טוש"ע שם סי' פח ס"ז:

עד מ מיי' פ"ו מהלכות טוען ונטען הל' ו סמג עשין לה טוש"ע שם ס"ח:

עה נ מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף יח:

עו ס מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף ג:

עז ע (מיי' פ"י מהלכות סנהדרין הלכה מ):

עח פ מיי' פי"ח שם הלכה ה:

מוסף רש"י

הוא אמר לי שאני חייב לו. אבל לא בפני המוכע אמר כן, לא הוא הודאה (לקמן לז:). איש פלוני אמר לי. שזה חייב לזה, שהוא לקח בהלואה, היינו עד מפי עד (שם). ואחד אומר איני יודע יוסיפו הדיינין. דהוה ליה כמאן דלא הוה התם ואשתכח דתרי הוא דהוי ואנן בעינן מעיקרא תלתא, דלא נמי גמר דינא בתרי דהוי רובא שפיר דמי (לעיל ה:).

רבינו חננאל

כל המוסיף גורע עשתי עשרה אוסיף ע' ופחת אמה: